

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИИ

2013 сыл
Балаһан ыйын
25 күнэ
Сэрэдэ
№ 133 (10903)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

○ Нам улууһун хаһыата ○

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастын хаһыата»

БЭҕЭНЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын
мунһабыттан
бэлиэтээһиннэр

Баһаарынай сулууспа этэрэ-этин э.т. О.П. Винокуров Граф Би-эрэгин Хуторской уулуссатыгар туурар 5 квартиралаах хаарбах дьиэҕэ умайы сағаламмытын умулларбыттарын туһунан иһитиннэрдэ. Бу дьиэҕэ регистрацията суох дьоннор кириэн олоруттар.

ОГПН начальнига Н.А. Парников бу күнүгэр прокуратура ирдэбилин толоруу бэрээдэгинэн ОДьКХ котельнайдарын бэрэбиэркэлээһин ыттыллахтааһын иһитиннэрдэ. Үөрэх тэрилтэлэрэ баһаартан сэрэхтээх буолууга бэлэмнэни чэрчитинэн суһаллык биллэриигэ, оҕолору, үлэһиттэри эвакуациялааһынга эрчийэр үөрэҕи ыттылаахтарын санаатта.

Убүлээһин бюджеты таһынан источниктаран энергияны харыстааһын туһунан программаны көрүллэр үлэлэри толоруу чэрчитинэн социальнай объектары иттиигэ, чөл түһэриигэ улууска 169 мөл. солк. көрүллэр буолбут. Онон: «Ити үбү толору туһаныга ирдэнэр конкурснай документацияны онорууну түргэтэтиигэ туһааннаах салайааччылар бары ылсан, көмөлөнү үлэлиэхтэрин наада» диэн этилиннэ.

Улууска ыаллар олоһор дьэ-лэрин киин иттигэр ситимгэ холбоонун Арбын нэһилиэгэр ыттыллыбыт. Быйыл, эһиил бу үлэлэр салгыы Арбын, Көбөкөн нэһиликтэригэр ыттыллыахтаахтар. Бу үлэлэргэ 3 мөл. 900 тыһ. солк. үп көрүллэрэ быланнаар.

Роспотребнадзор салайааччыта Л.И. Ильина иһитиннэрибитинэн ааспыт нэдиэлэҕэ 4 ветрянной оспа, 2 пневмония, 3 хронической гепатит бэлиэтэммит. 2 оҕо саадыгар итинни биэри кыалла илик. Федеральной программаны 5635 доза вакцина кэлбит. Билинни туругунан 1665 прививка оҕоһулулубут. Ити 25% тэнгэнэр. Вакцинациялааһын бытаан.

Нам 1-кы №-дээх оскуолатын капитальной өрөмүөнэ былаан быһытынан сэттинни 7 күнүгэр бүтүөхтээх. Манна көрүллүбүт харчы кэлиитэ бытаарбыт. «Солнышко» оҕо саада иттигэр ситимэ бу нэдиэлэҕэ холбонуктаах.

«Ленскэй нэһилиэк» МТ баһылыга А.Г. Новгородов киин баанньык балаһан ыйын 10 күнүгэр үлэлиэхтээгин, ол тынан баран эһии харчы көрүллүбүтүн өрөмүөн үлэтэ салгыы барар буолбутун иһитиннэрдэ. Тэрилтэлэр сыһыарыллыбыт сирдэрин хомуйуохтаахтарын санаатта уонна мас олордутугар, ыраастаныга көхтөөхтүк кыттыахтара диэн эрэнэ санырын биллэрдэ. Ыраастаныга эпиптээхтэринэн Г.В. Гуляев, А.Е. Олесова, П.И. Владимиров сыһыарыллыбыттарын иһитиннэрдэ.

Үөрэх управлениетын начальнига О.Н. Протопопов Партизан, 1 Хомустаах оскуола-

Отооһун, хомуур - 2013



«БЫЛААНЫ КУОҔАРДЫБЫТ», - ДИЭТИЛЭР

Балаһан ыйын 23 күнү-нээҕи туругунан нэһиликтэр управлениета түһэрибит сводкаларын быһытынан сезоннаағы соруудах 170 т куоһарыллан 100,5% туолбут. Онон 37178 т оттонбут.

Сиһлэһи угууну 100% толорбут, кэнники кэмгэ эбиллэбэтэ. Сенаһы оноруу 650 т тийдэ. Олиһигэр «Тунал» ХЭТ 400 т, «Бэттиэмэ» б/х 150 т бэлэмнэ-этиллэр. Мантан хаалбыт кэмгэ өссө 450 т бэлэмнээтэхпитинэ эрэ

сенаж былаана толоруллуо.

Нэһиликтэртэн Никольский 94,2%, Хатын Арыы 96,2%, Маймаҕа 75,3%, Таастаах 84,3% толордулар. Уоннаағы нэһиликтэр бары былааннарын куоһаран олоролор. Онон: «Улуус кэлэр кыстыгы этэнгэ туоруур буолла», - диэн үөрэ-көтө, эрэхтүрэх этиэхпитин сөп.

Аны хомуурбутугар кири-дэхпитинэ, дьыалабыт манньк: хортуппуйу 530 гектартан хомуйуохтаахпыттыттан 502-тин

хостоотубут, эбэтэр 94,7%. Барыта 4234 т хортуппуйу ыллыбыт. Онон 1 гектартан быйыл 84 ц үүнүү кэллэ.

Оуруот аһа 154 гектартан хомуллуохтаах этэ. Итинтэн 98 -на хомулунна, эбэтэр 63% тэннэстэ. 1 гектартан 255 ц үүнүү кэллэ. Сорох хаһаайыстыбаларга хомуур үлэтигэр балаһыан-һа уустук. Онон мантан хаал-быт кэмгэ бары күүһү үүнүүнү сүтэрбэккэ ылыыга ууруоһун!

И. ИВАНОВ

Дьаарбанка - 2013

Кылгас сайыммыт икки ыйа элэстэнэн аһа оҕуста, ону кытта кыстык тыһа номнуо биллэргэ дылы гынна. Төһө да кылгас кэмнээх сайыннаахпыт иһин саха дьоно оҕуруот аһын олодон, айылҕаттан бэриһиннэрэн кыһынны хаһаас онгостор. Ким ордуктаах - атылыбыр, кими-эхэ тийбэт - атылаһар. Ол курдук ааспыт субуотаҕа М.К. Аммосов болуоссатыгар үгэскэ кубулуйбут күһүнгү аты-эргин дьаарбанката ыттылынна. Дьаарбанка «Тыа сириг сайыннары сылыгар» ананна.

Сылга биһрдэ ыттыллар улахан дьаһалга, өрүү буоларыны, улууспут тыа хаһаайыстыбатын табаарын онорон таһаарааччыларын чулуулартан чулуулар кыттыыны ыллылар. Дьаарбанка кыттылаахтарын

КҮҔҮҔҮҔҮ КИҔИ КҮЛБҮТҮҔҮНЭҔ...



уонна ыалды тыгарын «Нам улууһа» МТ тыатын хаһаайыстыбатын управлениетын салайаачытын э.т. Е. Е. Гоголев, «Ленскэй нэһилиэк» МТ баһылыга А.Г. Новгородов о.д.а. эбэрдэ-лээтилэр. Манна си-

биһэй ынах этиттэн сағалаан оҕуруот аһын араһа атылланна. Уопсайа 461 290 солк. суумалаах бородуксийаны батардылар. Киһилэтинэн көрдөххө, саамай элбэҕи ынах этин хото ылбыттар, онтон устуукатынан сымьыт балачча батарыллыбыт. Аты-эргин көрүүтүн түмүгүнэн элбэх суол номинацияларга кыайылаахтар быһаарыллан, бириэмийэлэри туттулар. Ол курдук, «Саамай тэрээһиннээх нэһилиэк» үрдүк ааты Хатын Арыылар ыллылар, онтон «Саамай тэрээһиннээх бааһынай

рын, оҕо саадыгарын кэрийбитин, көстүбүт итэҕэстэри туоратыыга тутта дьаһаллары ылаттаабыттарын туһунан иһитиннэрдэ.

Улуустаағы доруобуйа харыстабылын кылаабынай быраана Л.А. Слепцов терапевтар 1 конференцияларыгар 8 киһилээх делегациянан ситиһилээхтик кыттан кэлбиттэрин, оҕолору диспансеризациялааһын сағаламмытын, балыһа стационарын бүрүйүүгэ үп булбуттарын, спортсменнары медицинскэй хааччыыга былаан барылын онгостубуттарын, Салбанна фельдшеры вахтанан үлэлиитини быһаара сылдьалларын кэпсээтэ.

Улуус баһылыгын тутууга солбуйааччы С.С. Матвеев ааспыт нэдиэлэҕэ республика туһааннаах министрстволарын кытта 2 спортивнай сааланы тутуу туһунан боппуруоһу быһаарсыбыттарын, улуус кыраныссыатыгар уонна мырааны түүһүгэ улууһу кэпсиир-ипсиир тутуулары ыттыы боппуруостарыгар үлэлиспиттэрин туһунан сырдатта.

Улуус баһылыга А.П. Атласов 3 нэһилиэк ынах төбөтүгэр ылыахтаах субсидияларын быһаара охсорго, аптекалары үлэлиити боппуруостарынан, бырайыактыр үлэлэри түргэтэргэ, медицинскэй үлэһиттэринэн тыа сириг хааччыы боппуруостарынан утумнаахтык дьарыктанарга, быһаарыллыахтаах боппуруостары сыспака-соспокко быһааран иһэргэ соруудахтаата.

И. ИВАНОВ

М. ПЕТРОВА

ТҮА СИРИГЭР ОЛОХ БААРЫН ТУХАРЫ, ӨРӨСПҮҮБҮЛҮКЭ БААР БУОЛУОҔА

Дьөгүөр Барыһаһап биһиги өрөспүүбүлүкэбитигэр түа хаһаайыстыбата үһүлүчү суолтааһын өрүү бэлэтиир. Түа сириин хаһаайыстыбата – сылгы уонна ынах сүөһүнү иитии – биһиги төрүт дьарыкпыт буолар.

Онон бэрэсидьиэн ааспыт сыл балаҕан ыйын 27 күнүгэр «Түа сириин сайыннары кэлим миэрэлэрин туһунан» ылыммыт ыйааһа, кини түа сириин өйөөһүн сөптөөһүн ис-иһиттэн итэҕэйэрин туһунан бу докумуон биир пуунун быһыытынан түа сириин сэлиэннэлэрин толору хааччыллыылаах онорууга сыллата биридди мөлүйүөн солкуобайга тийэ харчы, оттон улус киинэрин толору хааччыллыылаах онорууга биэстии мөлүйүөн солкуобайга тийэ үп тыбырыллахтаах. Бэрэсидьиэн бу сородуарын толорор туһунан дьээ-уот коммуналнай хаһаайыстыбатын министиэриститбэтэ Саха сириин тыатын сэлиэннэлэригэр толору хааччыллыыны киллэри быраабылаларын толкуйдаата. Олор сэлиэннэлэргэ толору хааччыллыыны киллэри боппуруостарын, итиэннэ объектары көрүүнү-харайыны хонтуруоллааһыны муоһалыыллар.

Түоһ онһулуһна?

Биллэрин курдук, Дьөгүөр Барыһаһап федеральнай структуралары кытта ыкса ылсан үлэлэһэр, Москвага уонна Дьокүускайга араас министиэриститбэлэр уонна биедэстибэлэр салайааччыларын кытта өрүү көрсөр. Ити түмүгэр өрөспүүбүлүкэ тыатын сириин олоһун дьаһаһын сайыннарыга федеральнай бюджеттан быйыл 337,5 мөлүйүөн солкуобайы ыллыбыт. Бу үп түа сиригэр олоһор дьон, ол иһигэр эдэр ыаллар уонна специалистар олоһторун усулуобуйатын тупсарыыга, түа сириин сэлиэннэлэрин кэлиминик чөкөтүк туттаһыны өйөөһүнү, оскуолалар ситимэрин уонна доруобуйа харыстабылын объектарын сайыннарыыга, итиэннэ олоһо-дьаһаха улахан суолталаах атын объектар барыаһа. Өрөспүүбүлүкэ «Түа сириин олоһун-дьаһаһын сайыннары» федеральнай тус сыллаах бырагыраама кыттыбытын түмүгэр, анардас ааспыт сылга 424 чаһынай дьээ, ол иһигэр эдэр специалистарга уонна кинилэр дьээ көргөтүгэр 306 дьээ тутулунна уонна Саха сириин сэттэ нэһиликтэригэр 46 км усталаах үү ситимнэр киллэрилиннэр.

Инструкция барытын быһаарар

Үгүс муниципальнай тэриллилэр баһылыктарын иннигэр «объектары тутууга бэйэ үбэ тийэбэт буоллаһына, тутуу ыһааһа, кимтэн көмөнү көрдүүххэ?» диэн ыйыты турар. Маныаха баһылыктар остуолларыгар ууран турар сүрүн докумуоннарын «Түа сириин социальнай уонна инженернэй инфраструктуратын сайыннарыыга «Түа сириин олоһун-дьаһаһын 2013 сылга диэри сайыннары» федеральнай тус сыллаах бырагыраама тэрэиннэрин олоһо киллэри» Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырабытталыстыбатын 2012 сыл от ыйын 2 күнүгэр тахсыбыт 296 № -дээх Уурааһа буолуохтаах. Докумуонга олоһ-дьаһах уонна инженернэй инфраструктура тутууларын уонна объектарын биэрэчэннэрин оноруу, итиэннэ тутууну кыттыһан үбүлээһин бэрээдэктэрэ кириэ сылдыллар. Уурааһа этиллэринэн, түа хаһаайыстыбатын министиэриститбэтэ кэлэр сылга сайаапканы балаһан ыйын 1 күнүгэр эрэ диэри ылар. Ити кэнниттэн сэттиннэ 1 күнүгэр диэри федеральнай бюджеттан үбү тыбыры туһунан бюджетнай сайаапка састаабыгар сыһыарыллан Арассыһы

түа хаһаайыстыбатыгар министиэриститбэтигэр бэриллэр.

Уунан хааччыллыыны сайыннары объектарын биэрэчэннэрин, ол аата кэлэр сылга үү ситимнэрин тутууга былааннары, түа хаһаайыстыбатын министиэриститбэтэ муниципалитеттар быйыл балаһан ыйын 1 күнүгэр диэри киллэрбит сайаапкаларыгар олоһуран онорор. Сайаапка үү ситимин бырайыактыр докумуон, итиэннэ муниципалитет тутууну олоһтоох бюджет эбэтэр атын сиртэн кириэр үп суотугар кыттыһан төлөһөрүн туһунан докумуоннамыт эбээһиэлиститбэтэ сыһыарыллыбыт буолуохтаах. Кыттыһан төлөһөрүнү муниципалитет өттүттэн үү ситимин сыанатын отут бырыһаһыттан итэҕэһэ суох харчы көрүлүөхтээх.

Гаастааһын

Биллэрин курдук, өрөспүүбүлүкэ бөһүөлэктэрин гаастааһын Саха сириин нэһилиэннэлээх пууннарын гаастааһын бигэргэтиллибит былаһын быһыытынан ыһытылар. Маныаха муниципалитеттар баһылыктара биир түгэни хонтуруоллоуохтаахтар. Ол курдук, кэлэр сылга гаастааһыны сайыннары объектарын биэрэчэннэрин, ол аата нэһиликтэргэ гааһы салаа-салаа араарар ситимнэри тутууну түа хаһаайыстыбатын министиэриститбэтэ экэниэмикэ министиэриститбэтин кытта сүбэлэһэн, гааһы киллэрэр тэрилтэлэр балаһан ыйын 1 күнүгэр диэри киллэрбит, судаарыстыбаннай экспертизаны ааспыт бырайыактыр докумуоннарыгар олоһуран онорор.

Оскуолалары тутуу

Оскуолалары тутуу эмиэ Саха Өрөспүүбүлүкэтин бигэргэтиллибит судаарыстыбаннай бырагырааматын быһыытынан ыһытылар. Кэлэр сыллааһы объектар биэрэчэннэрин түа хаһаайыстыбатын министиэриститбэтэ үөрэх министиэриститбэтин кытта сүбэлэһэн, оскуоланы тутуу сакаасчытара балаһан ыйын 1 күнүгэр диэри киллэрбит, судаарыстыбаннай экспертизаны ааспыт бырайыактыр докумуоннарыгар олоһуран онорор.

Фельдшердэр-акушердар пууннарын тутуу

Кэлэр сылга ФАП-тары тутуу биэрэчэннэрин түа хаһаайыстыбатын министиэриститбэтэ доруобуйа харыстабылын министиэриститбэтин кытта сүбэлэһэн, объектары тутуу сакаасчытара балаһан ыйын 1 күнүгэр диэри киллэрбит, судаарыстыбаннай экспертизаны ааспыт бырайыактыр докумуоннарыгар олоһуран онорор.

Санатан эттэххэ, бары биэрэчэн федеральнай бюджеттан тыбырыллыбыт үп кэмэйттэн көрөн чопчуланар уонна өрөспүүбүлүкэ түа хаһаайыстыбатыгар министиэриститбэтин быһаарытынан бигэргэтиллэр. Биэрэчэннэр бигэргэтиллибиттэрин кэнниттэн министиэриститбэ биеэ үлэ күнүн устатыгар түоһ быһаарыны ылыныллыбытын туһунан экэниэмикэ министиэриститбэтигэр уонна муниципальнай тэриллилэр бэйэни салайыны олоһтоох уорганнарыгар тиэрдиэхтээх.

Кыттыһан үбүлээн тутуу бэрээдэһэ

Уунан хааччыллыыны уонна гаастааһыны сайыннары тэрэиннэрин кыттыһан үбүлээһингэ федеральнай бюджеттан субсидияны ылааччынан түа хаһаайыстыбатын министиэриститбэтэ, уопсай үөрэх тэрилтэлэригэр – архитектура уонна тутуу комплексын министиэриститбэтэ, оттон фельдшердэр-акушердар пууннарыгар – доруобуйа харыстабылын министиэриститбэтэ быһаарылынылар.

Олоһ-дьаһах уонна инженернэй инфраструктура объектарын

өрөспүүбүлүкэ судаарыстыбаннай бюджетин кытта кыттыһан тутууну Инвестиционной бырагыраама быһаарар. Хайыскаларынан бардахха, уунан хааччыллыы уонна гаастааһын объектарыгар кыттыһан үбүлээһин кэмэйэ хас биридди объекка көрүлүбүт үп 40 бырыһаһыттан итэҕэһэ суох буолар. Үбү ылааччы – түа хаһаайыстыбатын министиэриститбэтэ. Оскуолалары тутууга кыттыһан үбүлээһин кэмэйэ сэттэ уон бырыһаһыттан итэҕэһэ суох буолар, үбү ылааччы – архитектура уонна тутуу комплексын министиэриститбэтэ. Фельдшердэр-акушердар пууннарын тутууга эмиэ итиччэ көрүллэр, үбү ылааччы – доруобуйа харыстабылын министиэриститбэтэ.

Бюджет таһыттан үбүлээһин уратылары

Түа хаһаайыстыбатын министиэриститбэтэ нэһилиэннэлээх пууннары гаастааһынга экэниэмикэ министиэриститбэтин кытта сүбэлэһэн баран, кыттыһан үбүлээһингэ уопсай ороскуот отут бырыһаһыттан итэҕэһэ суох харчыта бюджет таһыттан хантан кэлэрин быһаарыан сөп. Бэйэни салайыны олоһтоох уорганнара бу үбү муниципальнай тэриллэи бюджеттэн эбэтэр уопсай ороскуот отут бырыһаһыттан итэҕэһэ суох харчыны хантан эмэ атын сиртэн ылыахтарын сөп.

Үчүгэйдик олоһор туһунан

Сири-уоту тупсарыыга, толору хааччыллыыны киллэригэр үлэ сири-уоту былааннаһын докумуонун, генеральнай былаан, сири туһаны уонна онно тутууну ытыы быраабылаһын, түа сэлиэннэлэригэр толору хааччыллыыны киллэри быраабылаларын быһыытынан ыһытылахтаах. Ону тэнэ маных ирдэбиллэри тутуһулуохтаах: тутууну ытыыга сири-уоту зоналарынан араары уонна көрүннэринэн туһанарга көнүлүннэриин быһыытынан бэрээдэктээхтик туруохтаах, тула эргинэри тутуулары кытта сөбүлэһнээх, табыгастаах, үлэлииргэ, туһанарга, көрөргө-харайарга куттала суох буолуохтаах. Нэһилиэннэлээх пууннар сирдэрин-уоттарын онорууга санитарнай нуорма ирдэбиллэрэ тутуһулуохтаахтар.

Ким түоһ иһин эһпиэттири?

Сокуон хараһынан муниципалитет сэлиэннэ сиригэр-уотугар толору хааччыллыыны тэрийи иһин эһпиэттир. Оттон, холобур, уулуссаны сырдаты иһин олоһтоох дьаһалта туһааннаах дуогабары түһэрибит тэрилтэтэ эһпиэттир. Сир учаастактара ыраас уонна бэрээдэктээх буолууларын уонна онно турар объектар иһин бас билээччилэр эһпиэттиллэр. Кинилэр комиттэн кэмигэр хапытаальнай уонна быстах өрөмүөнү ыһтар, бөүсаһы хомуйар уонна ону кутар ууруна уонна контейнер туруорар эбээһинэстээхтэр. Маны сэргэ хаһаайыттар учаастактарыгар баар уонна сыстан турар сиргэ-уокка күөх үүнээйилэри көрүүнү-харайыны хааччыллыахтаахтар. Уопсай сири-уоту хомуйуу иһин олоһтоох дьаһалта наймыласпыт анал тэрилтэтэ эһпиэттир. Итиэннэ сэлиэннэ дьаһалтата сири-уоту хомуйууга олоһтоох дьону баһа өттүнэн кытыннарыан сөп. Оту-маһы олордуга уонна ону көрүүгэ-харайыыга үлэни эмиэ сэлиэннэ дьаһалтата дуогабар түһэрибит анал тэрилтэлэрэ ыталлар.

Сири-уоту тупсарыы, толору хааччыллыыны киллэри быраабылаларын кэһиигэ буруйдамыт тэрилтэлэр, дуоһунастаахтар уонна дьон эһпиэтинэи сокуон быһаарыт бэрээдэгин быһыытынан сүгэллэр.

Сергей МУКСУНОВ

Ыйыт-хоруйдуубут

Тел: 41-3-32, 41-4-96

Элбэх киһи аатыттан Р. Федорова, Нам с. олоһтоһо:

- Киин баанньык хаһан үлэлиирий? Куруук баанньыкка сылдыар буоламмын элбэх дьон миигиттэн ыйытар.

С.И. Эверестова, киин баанньык сэбиэдиссэй:

- Быйыл үпкэ-харчыга кыһарыйтаран баанньык өрөмүөнэ арыый хойууга саһаланна. Магнай өрөмүөнө суох үлэлэтэри гынан баран, үлэһиттэр мунһахтаан баран өрөмүөн наадатын быһаарсыбыппыт. Котельнайга үгүс сыбааркалар үлэ барда, итии уу ситимин тупсардыт, дуушка эһии емкость оноттордубут, эр дьонго муоста уларыйда. Билигин баанньыкка кыра, бытархай өрөмүөн үлэтэ хаалла. Онон алтынны саһатыгар нэһилиэннэһэ баанньык аана арыллыа.

Бэлэмнээтэ М. ПЕТРОВА

Аһымал

Балаһан ыйын 29 күнэ – Бүтүн Россия үрдүнэн истибэт, саһарбат дьонго анамыт күнүнэн бэлиэтэнэр. Бу күнүгэ олоһуран, балаһан ыйын 21 күнүгэр Нам улуухугар «Саһарбат дьон күннэрэ» диэн ааттаах тэрэһин саһа балаһаныгар буолла. Тэрэһини

кими да тулуһата. Кыргызтарга Малышева Ольга Дмитриевна (Модут) кимизэх да иннин биэрбэтэ. Дарска эр дьонго Семёнов Петр Петрович (Нам), кэрэ анардарга эмиэ Малышева О.Д. бастаатылар.

Саамай интэриэһинэй чаһынан быстапка түмүгүнэн наһараадалары туттарыы буолла.

БАЛАҔАННА ИСТИҔ КӨРСҮҮҮ



истибэт дьон түмсүүлэрэ (салайааччы Попова Наталья Гаврильевна) сүүрэн-көтөн тэрийдилэр. Улууспугар 57 киһи истибэтинэн учуокка турар, онтон 18 олоһ саһарбат уонна истибэт. Тэрэһин кыттылаахтарын пенсионнай управлениеттан Петрова Л.И., социальнай харалта салайааччыта Парников Н.Г., социальнай страхованиеттан Нов-

Манна таһас кырданыннарынан олус сиэдэрэй быһыылаах орон сабытын, сыттык хааларын онорбут Петрова Сяя-бубу (Нам) бастаата. Бастаабыт киһи пылесоска тигистэ. Кини маны таһынан өссө ракушкалары мунһар. Ракушкаларын араас дойдудартан аһалтарар эбит. Иккис миэстэни Корякина Саргылана Егоровна ылла. Сар-



городова А.А., улуустааһы киин балыһаттан лор-быраас Васильева С.В. истиҔ тылларынан эбэрдэлээтилэр. Саһгы истиҔ көрсүһүү кэмигэр хаалан араас боппуруостарга эһпиэттээтилэр.

Бу тэрэһингэ 30-ча киһи кыттыыны ылла. Манна бэйэ онһугуунан быстапка ытылынна. Спортивнай күрэхтэртэн дарс, хары баттаһыта буолла. Бу күн үс үбүлүүдээх дьону Федорова Клара Федоровна 60, Данилов Петр Петрович 70, Татаринова Любовь Семёновна 75 саастарын туолбуттарынан эбэрдэлээтилэр. Кинилэргэ саһалы иһити бэлэх уунулар. Манна эһии Татаринова Любовь Семёновна героинэ-ийэ буоларын быһыытынан, саһалы кыттыа биердилэр. Күрэхтэһиилэргэ тохтооттоох, эр дьонго хары баттаһытыгар Данилов Петр Петрович (Нам)

гылана айылһа араас көстүүтүн дьэрэкээн өһнөөх саһтарынан бысапкалаабыт хартыналар дьон сэгээриитин ылыан ылла. Кинизэхэ электрическэй чаанньык биердилэр.

Хас биридди общество чилиэнигэр чэйдир набор түгэттилер. Маны таһынан бастын обществовниктарга маһтал суруктары, сыаналаах бэлэхтэри туттардылар. Түгэнинэн туһанан, хаһыт нөһүө тэрэһингэ күөс-көмө буолбут дьонго, тэрилтэ салайааччыларыгар (чуолаан социальнай харалта салайааччытыгар Н.Г. Парниковка) общество хас биридди чилиэнигэр маһталларын тиэртилер. Оттон кинилэргэ анамыт тэрэһиннэриттэн, сыһылаһанарыттан, болһомто уурулубуттан олус үөрөн-көтөн, сэргэһийэн тарһастылар.

М. ПЕТРОВА

Быйыл Дьокуускайдааҕы национальнай архивка Түбэ Баһынааҕы таһаар дьиэтин докумуоннарын көрө сылдан арабыт Александр Берденников 1888 с. оскуола аспытын туһунан Якутскай Консисторияга отчуоттуур «Клировые ведомости» диэн сурунаалыгар суруллубутун буллубут. Бу оскуоланы аспытын иһин арабыт А. Берденников наҕараадаларга тиксибитин туһунан эмиэ ахтыллар. Онон бу докумуоннар олохторун оскуола аһыллыбытын туһунан туоһу сурук ыллыбыт. Оно «В клировых ведомостях Тюбя-Басинской Казанско-Богородской церкви Якутской духовной

Бүтүн Дьокуускай уобалаһын үрдүнэн Епархия 44 уонна Норуодунай үөрэхтээһин министрствотын хайысхатынан 15 үөрэх кыһалара отчуотка киирибиттэр. Нам улууһугар үөһэ ахтыллыбытын үс оскуола үлэлиир. Отчуотка Хомуस्ताах оскуолатын туһунан: «Учитель Красноярской церковно-приходской школы Георгий Попов (2 класса Якутской духовной семинарии) отмечен, весьма усерден и внимателен к своим обязанностям... Попечитель Красноярской церковно-приходской школы Андрей Дмитриев ежегодно дает школе пособие в размере 50 руб. ...одно (здание) выстроено для

учащихся и о школьных помещениях школы грамоты показаны нераздельно с сведениями о школах церковно-приходских. ...Об успехах обучения в школах грамоты известно только, что Тюбя Басинской и Момской, священники Александр Берденников и Георгий Кандинский уже несколько лет занимаются с пользою обучением детей своих прихожан...» (стр. 125.) (выписка из Якутския Епархияльныя въдомости». 1893 год. №5;7;8;9). 1896 с.л Дьокуускай уонна Бүлүү епископа Мелетий Нам улууһун устун айанын туһунан «Якутские Епархияльные ведомости» ити сыллааҕы нүөмэригэр

тами учеников остался довольным и благодарил заведующего школы отца А. Берденникова за усердие, а детей благословил крестами и наградил книжками». Сэтинньи 24 күнүгэр Намна сулууса ытар уонна министерскай оскуола оҕолорун экзамениыр. Сарсыныгар Кыһыл Сыырга улахан сулууса ытар. «...Оградив всех святительским благословением, Его Преосвященство испытывал учеников по Закону Божию, русскому языку, славянскому чтению, арифметике и по пению. Отец же протоиерей Ионн Неверов прослушал переводы с русского на якутский и с искренней любовью, выразил

о лаларын үлэлэрин үчүгэйинэн сыаналыыр уонна благочиннай аҕабыыкка Георгий Черныхха, Түбэ аҕабыыгыгар Александр Берденниковка уонна Кыһыл Сыыр оскуолатын учууталыгар Трифионовка оскуола оҕолорун үөрэтэниг ситиһиллэрин иһин улаханнык махтанар. Улууска төрдүс оскуоланан 1 Атамай нэһилиэгэр Улуу Сыһыы таһаарытын дьиэттэргэ 1898 с. биир кылаастаах церковно-приходской оскуола аһыллыбыт. Онон 20-с үйэни Нам улууһа түөрт оскуолаах көрсүбүт. Ону өссө биир докумуонга көрдөрбүт: «Памятная книжка Якутской об-

НАМ УЛУУҔУГАР ҮҢҮС ОСКУОЛАННАН

консистории за 1891, 1893, 1897 годы имеются записи об открытии в 1888 году священником А. Берденниковом школы грамоты. В 1891 году в школе грамоте обучалось четыре мальчика, в 1893 году – четыре мальчика и одна девочка. В 1891 г. священник А.П. Берденников епископом якутским и Вилюйским Мелетием за обучение детей грамоте награжден набедренником; в 1893 г. Святейшим Правительствующим Синодом за любовь к детям «являемой делом и истинною, благословлен книгою «Библия». Основание: НА РС(Я). Ф.226и. оп.5.д.2064.л.10б; д.2552.л.20б.». Онон Нам улууһугар бастаан биир кылаастаах училище Куонда Кириэскэ 1872 с., иккиннин Красноярскайдааҕы церковно-приходской оскуола 1887 с. 1 Хомуस्ताаха уонна 1888 с. «Епархияльные ведомости» 6;7;8;9 №-гэр епархия оскуолаһарын 1891-92 сс. үөрэх сылын отчуота тахсыбыт. Бу отчуотка көстөрүнэн 1891-92 үөрэх сылыгар Дьокуускай уокурукка 14 церковно-приходской уонна 6 «Школа грамоты» аһыллан үлэлээбиттэр.

Красноярской школы за 500 руб. из пожертвования Афанасием Азаровым амбаром (оцененного около 300 руб.). Отчуотка «Школа грамоты» туһунан быһааран суруйаллар уонна өссө киһи көрөхсүрү Түбэ оскуолатын холбурдуулар: «... Школы грамоты в Якутской епархии открыты и открываются причтами при церквях, приходы коих не имеют новые школы. Школы эти заменяя собою одноклассные церковно-приходские, не могут подходить под те условия, коими обставлены школы грамоты, открываемые в каждом местечке или поселке известного прихода. ...Все школы грамоты находятся в тех же условиях относительно наблюдения и заведования ими, как и церковно-приходские, так как наблюдатели обязаны иметь за ними надзор, а приходские священники – всеми их частями. Учителями школы состояли или сами священники или их псаломщики безмездно. ...Учебники в школах грамоты были те же, что и в церковно-приходских. Сведения о числе

суруйбутунан Епископ Мелетий Киллэминэн быһа 1 Атамай нэһилиэгин Улуу Сыһыытыгар тийбит. Епископы улуус кулубата С. Дьяконов, сэтээтэл Г. К. Атласов, училецалар сэбиэттэрин чилиээн Иона Неверов, Нам благочиннай Георгий Черных уонна куорат хас да аҕабыытара, хор ырыаһытара арыаллаабыттар. Епископ соруга Атамай саҕа таһаарытын дьиэтин сибэтии гыны уонна улууска турар таһаар дьиэлэрин ревизиялааһын, оскуолаһарга үөрэтии таһымын бэрэбиэркэлээһин. Сэтинньи 19 күнүгэр Атамай саҕа таһаарытын дьиэтин сибэтии гынар. Ити билигин Улуу Сыһыыга турар. Бастагы 1870 с. тутуллубут дьиэ 1890 с. кыһын умайбыт. Аара Модут таһаарытын дьиэтин ревизиялаан сэтинньи 21 күнүгэр Түбэ Баһыгар тийэр: «...23 октября Его Преосвященство служил литургию и водо-святный молебен. По выходе из церкви в квартире священника, Его Преосвященство изволил экзаменоват учеников Тюбябасинской школы грамоты. Ответ-

свое удовольствие мальчиками инородцами за хоровое пение «Отче наш» и «Милость мира». Его Преосвященство благоволил начертать в классном журнале следующий лесный и незабвенный для подчиненных ему школьных деятелей отзыв: «С полным удовольствием слушал ответы учеников по Священной истории и Катахизису. Читают по церковной и гражданской печати и пишут хорошо. Пели обедно прекрасно. Видна способность якутов к хоровому пению. Такая постановка школы, конечно, зависит от усердия и такта заведующего его благочинного, священника Георгия Черных. Учитель Трифионов (он же и псаломщик) ведет дело с постоянством и умением. Да благословить Господь добрым деятелем трудиться на столь благоприятной почве юного племени христианствующих якутов, доказывающих самим делом, что они весьма способны к восприятию и усвоению евангельского и всякого полезного учения и духовному плодоношению». Епископ Мелетий улуус оску-

ласти на 1902 год». «...Сельские начальные одноклассные училища в Якутском округе Министерства народного просвещения. Для обоего пола». ...Намское – почетный блюститель – Шишкин Ник.Ив. законоучитель св. Алексей Сизых. Учительница – Киренская Мария Федор. Духовное ведом – Церковно-приходские школы обоего пола в якутском округе: ...Красноярская мужская – зав и з/уч. св. Инн. Фил. Попов. Учитель Тимофей Дион. Гумаевский. Школы грамоты в Якутском округе... Тюбя – Васинская – законоучитель св. Инн. Винокуров. Учитель пс. Ник. Берденников. Бу докумуоннар кэрэһилилэринэн Түбэ оскуола Нам улууһугар биир бастакынан үөрэхтээһини сагаласпыт улуус кырдыаас оскуола буюлар билиннэ, ол туһунан Государственной Архыып бэчээттээх ыспараапката туоһулуур. Онон быйыл Түбэ оскуола 125 сылын туолар. Т. НИКОНОВ, кыраайы үөрэтээчи

Нам улууһун Бөтүн нэһилигин содуруу өтүгүгэр сытар Шмидт (уруккута - полярник О. Ю. Шмидт аатынан холкуос олобо), онтон хоту өттө Бүтэй Урда дьон ааттаналлар. Бөтүнү ангардан сытар киһи унохутаах сир «Судаарыскай уңуоҕа», манна полит. сылынай поляк Ян Меерович көмүллүбүт пааматынньыга баар. Шмидт бөһүөлөгүн историята, Нам улууһун эрэ буолбакка, бүтүн республика дьон сөргиир чаһылхай ыстыраныссата буолар. Ф. Г. Софронов «Русские крестьяне в Якутии. (XVII-XX вв.)» кинигэтигэр Шмидт хайдах, хаһан үөскээбитин суруйар. Онон этиллэринэн христианство итэҕэлин хайдыһылаах сүүрээнириттэн «скопчество» арылар. Скопчество – членоредительство-реакционное изверская секта, проповедующая отречение от греховности и спасения души, проповедующей идею греховности сожительства и сношения полов путем кастрации. Дьыннээх ис хоһооно сэрйигэ саллаат буолартан аккаастаны. Бу секта 1770 с. Орловскай күбүөрүнэҕэ үөскээн Россия устун түргэнник тарҕанар. 1880 сылга 65000 киһини хаппыт. Браахтааҕы ити сектаны күөскө сойуоласпыт, кинилэри туттаран ылан кыра, улахан куораттарга киирбэт, олохсуйбат гына ырааттарын быспыт, ол гынан баран сир онорууһунан, сөһү, сылгы иититинэн дьарыктаналларыгар көңүл биэрбит, ону таһынан араас бааннартан кредит, сууда ылалларын эмиэ көнүлүлэн турар көскө Россия ыраах мункутарыгар, Хоту муустаах муора кытылыгар тийэ үүрэр. 1859 сыл Илин Сибири генерал-губернатора граф Муравьев-Амурская ис дьыала министигэр Туруханскай күбүөрүнэтигэр көскө кэлбит аттакылар ыар олохторун тупсарар туһунан Дьокуускай уобалаһыгар көһөрөн олохсугар көрдөһүү сурук түһэрибитин ыраахтааҕы ылыннан алтынны 24 күнүгэр дьаһал таһаарар. Ол курдук 1862 сылга 711

киһи, онтон салгы 1905 сылга дылы 1098 киһини Саха сирин устун тарҕаталлар. Нам улууһугар Хатыг Ары нэһилиэгин сиригэр Алдан Нуотаратын 85 аттакытын 1874 сыллаахха олохтуу аҕалаллар. Кинилэргэ Хатыг Ары нэһилиэгин биер көрө изнигэр «Бэс күөлэ» диэн сир тыһан биэрэллэр. Бу үрдүк сыырдаах, аныгар чоҕолой күөллэрдээх, халын бэс чагдалаах Нам кииниттэн Куонта-Кириэстэн хоту 10 биэрэстэлээх сытар сиргэ баар. Бу дьон кэллэлэригэр эрдэттэн дьаһанан

1874 сыллаахха төрүттэммит, ол аата 139 сый анараа өртүгэр. Ол дьиэлэртэн аҕыйах дьы ордуруттар билигин даҕаны ыаллар ололорлор. Биер үчүгэй тутуунан өр сыллаларга интернат буолан турбут дьыни ааттыахха сөп. Дьыэ акылаата 1 м 20 см үрдүктээх. Муостатын аннынан киһи төһөкөйөн баран хаама сылдьыан сөп. Суон бэрэбинэлэртэн тутуллубут дьыэ бу 140-ча сый устатыгар хамсаан да көрөккө турар. Уһаайбатын иһигэр элбэх тутуулардаах, аны туран көһүүһүнэттэн, хотонтон

ларга суруттараллар, ааҕаллар, үөрэтэллэр, туһаналлар. Кинилэр сир кытта бу дьаныардаах үлэлэр аттынааҕы олохтоох омуктарга – сахаларга үтүө холбоур буолан, сахалар сиргэ сыһыаннарын, бурдугу сатаан үүннэрэн, астаан туһаныларыгар төһүү күүс буолбута саарбаҕа суох. Онооһор 1886 сыллаахха Илин Сибири генерал – губернатор граф Алексей Павлович Игнатьев Саха Сиригэр кэлэ сылдьытыгар Нам улууһун Хатыг Ары аттакыларын хайдах ололорлорун

Ефимов диэн аттакы дойдутугар Россияга төһөрүгэр, киниэхэ өр сый үлэлээбит сахага Егор Потаповка 2 аты, дьыэ малын-салын, араас бааһынаҕа туттулар сөһи-сэбиргэли хаалларбытын бэлиэтииллэр. Билиилээх полит. сылынай Феликс Кон аттакылары дьон-норут өйүгэр-санаатыгар дыринник ингэн хаалар үчүгэй өрүттээхтэрин ахтар. Россияга төһөнөн иһэр аттакылар Саха сиригэр көскө атаарыллыбыт татаардары Өлүөхүмэҕэ көрсөн дьэ, бу Өлүөнэ өрүс сүннүгэр сытар Нам улууһун сириттэн байантайан иһэбит, уонна оно олобут сирбитигэр бэлэм дэриэбинэ хаала диэн кэпсээллэр. Ону татаардар эһэ охсон ылан, туруорсан Хатыг Ары бөһүөлөгэр көлөн олохсуйаллар. Оччотооҕу сахалар татаардары аттакыларга тийибэт мөлтөх дьон диэн сиррэллэрэ. Исламская итэҕэллээх татаардар өлбүт дьоннорун көмөлөрүгэр манан таҕаска суулаан баран олордоллор уонна үрдүгэр ыйдах маһы туруораллара үһү. Билигин дараны Шмидт содуруу өттүгэр, трасса кытытыгар «Татаар уңуоҕа» диэн сир баар. 1945 сыллаахтан ыһыллан, сүтэн-өһөн мэлийбиттэр. Хатыг Ары нэһилиэгин киинэ-Саҕа Дэриэбинэ (Кыһыл Дэриэбинэ), нассвет, онтон сельсовета – Шмидт, Хатыг Ары бөһүөлөгэ. Т. Замятин кинигэтигэр «Якуты» – автора В. Л. Серашевская Чаран диэн сиргэ олобута диир. Онтон Серашевская бэйэтэ суруйарынан Тыһаас Сиэбит диэн сиргэ олобут. Ол сир Кыһыл Дэриэбинэ арҕа өттүгэр урукку Намна барар суол кытытыгар сытар. Бу дьон олорон түөлбэтэ хойукка дылы – холкуостар тэриллихтэригэр диэри «Хатыг Ары нэһилиэгэ» диэн докумуоннар киирэр уонна ааттанар. Онтон аатырбыт полярник Отто Юльевич Шмидт аатынан холкуос тэриллил, дэриэбинэ Шмидт аата ингэриллибит, салгы Бөтүн нэһилиэгэр киирбит. Владимир ГАВРИЛЬЕВ, Нам с.

ШМИДТ ТУҢУНАН

«Саламандра» акционернай обществотыттан кредит, сууда ылан халын харчылаах, туттар маллаах, биер ньыгыл санаалаах дьон кэлэн түһэллэр. Кэлин «Саламандра» акционернай общество тимир ньаалбаантан онгоһуллубут этикеткэлэрэ дьыэлэр мункутарыгар саалан турбуттарын биердэстэрэ Нам музейыгар харалла сытар. Ол курдук 1877 сыллаахха 23 дьыни тутан дьэндэппиттэр, эһилигэр, 1878 сыллаахха 4 дьыни, онтон 7 дьыни тутан киллэрбиттэр. Онон аҕыйах сый иһигэр «Бэс күөлүн» үрдүгэр 34 саҕа дьыэ бары архитектурнай, эстетическэй, ландшафтнай ирдэбиллэргэ эпийэтиир, хотугу архангельскай, холмогорскай күбүөрүнэлэр чулуу тугууларыгар маарынныыр, киһи хараҕа тапты көрөр саҕа дэриэбинэ үүнэн, дьэндэйн тахсар. Бу ангардас олорон дьыэлэр буолбакка, бары хаһаайыстыба туттулар араас ампаардаах, конюшнялардаах, хотоннордоох, баанныктардаах, сарайдардаах, туспа кыра чоҕубунаалаах уонна улахан бурдук тардар мизлингсэлээх дэриэбинэ үөскүүр. Бу саҕа дэриэбинэни «Скопческое поселение Хатыг Арынского наслег» диэн ааттаан докумуоннарга киллэрэн бараллар. Онон Шмидт дэриэбинэтэ

аллараа сыыр анныгар сылгы, сөһү иигэ, ардах уута түһэргына ытыгыстаах ханааба, холлороон хаһан халын былаахынан сабаллар. Ампаардарыгар хас да хостоох дириң булуус хасталлар. Дьыэлэр утары оҕуһунан, атынан эргиттэрэр мизлингсэлээхтэр эбит, онтукалара хойукка диэри турбутун уот сизбит. Хатыг Ары аттакыларын бөһүөлөгүн уопсай көстүүтүн XX үйэ саҕаланьытыгар хаартыска түһэрбиттэрин Санкт – Петербурга Исаакьевскай соборга турарын дьон көрбүттэр. Бу нуучча аттакы дьыно сүрдээх бөдөһөсөдөн, күүстээх-уохтаах үлэһит эбиттэр. Бытыга суох, дьыдайыт сирэйдээхтэр, синнигэс куоластаахтара. Мастарын сахалар оҕуһунан, атынан көрдөн киллэрэн хамнаа аахсаллар. Содурууттан быһа салаллар буолан улуус уонна нэһилиэк дьыалатыгар, дьаһалтатыгар ороспотторо. Аттакылар бурдугу, оҕуруот аһын күүскэ үүннэрэн, атыһылаан сүрдээгин байыттар. 1895 сыллаах биэрэпис быһыытынан – 80 киһи, ангардара – 43,3% үөрэхтээх, онон араас сурунаалларга: «Сын Отечества», «Нива», «Север», «Вокруг света», «Родина», «Царь-Колокол» диэннэргэ суруттарар эбиттэр. Ону таһынан араас агротехническай, ветеринарыя брошюра-

көрдөрө таһаарбыттарыгар, кинилэр бэйэлэрэ үүннэрбит оҕуруоттары аһын кытта, оҕо төбөтүн саҕа арбуһунан күндүлээн сөхтөрбүттэрэ сурукка киирбит. Граф Игнатьев Саха Сиригэр ангардасты дьон – норут олохун кытта билсэ эрэ буолбакка, оччотооҕу Россия правительствотын, дойдуну бүтүтүү сайыннарар политикатын, премьер – министр Столыпин тыа сирин сайыннарар, аан дойдуну рыногун баһылыгыр политикатыгар сөп түбэһиннэрэн, кыра, оһорбо уонна тытыллыбатах сирдэри туһаҕа таһаараары, нуучча бааһынайдарын көһөрөн аҕалан олохтооххо сөп буолуо дуо диэн боһуруоһу үөрэтэ кэлэ сылдьыбытын чуолкай эпийэтэ суох, онон мөккүөргэ турар. Аттакылар 1874 сыллаахха аҕалыллан баран 1912 сыллаахха дылы, ыраахтааҕы 1904 сыллааҕы аттакылары сыылкаттан бохолоуур туһунан манифегыгар олохторун дойдутарыгар төттөрү көспүттэр. Ол аата Хатыг Ары сиригэр 38 сый олобтуттар. Бу дьон чугас саха дьонугар үчүгэй эр өйдөбүлү хааларбыттар, ол туоһунан Хатыг Ары нэһилиэгин олохтоохторо: 90 саастаах Иннокентий Лукин уонна Егор Пономорев 1952 сыллааҕы ахтыгыларыгар Сергей

ЫҤЫРЭХ ТЫҤПААР

Эдэр эрдэспититтэн күн бүгүнгээнгэ диэри алтыһан кэлбит истинник саныыр дьүөгөбит МАТРЕНА АФАНАСЬЕВНА, убаастабыллаах АРКАДИЙ НИКОЛАЕВИЧ, эһиги олох олоорго олук охсубут, ыал буоларга ылык тыырбыт күнүгүттэн ыла, үтүө суобастаах үлэтигинэн, дыһуннаах олоххутунан «КЫҤЫЛ КӨМҮС» үктэллэрдээх 50 сыл устата олох айанын суолун солообут, дыһунан толору туолбут чороону өрө тутан, үөрэ-көтө көрсөр өрөгөйдөөх күнүгүттэн истин эвэрдэбитин тутун.

Баҕарабыт өссө да үһүн сылларга оҕолоргут, сиэннэргит ситиһилэринэн ситиһиллэн, кинилэр көмөлөрүнэн көтөбүллэн, чиргэл туруктаах, үйэ үрдүк чыпчаалын көрсөр улуу түгэн түүлүгүтүгэр буолбакка, илэ олоххутугар тосхойуохтун диин баҕа санаабыт бастыһын эһиэхэ аныбыт.

Эвэрдэни кытта Мария Копырина, Зинаида Егорова.

Убаастабыллаах аҕа саастаах коллегабытын Нам улуунун Ытык киһитин, педагогическай үлэ ветеранын Үөдэй нэһилиэтин олохтообун ЕЛЕНА ИОНОВНА ХАБАРОВАНЫ 75-с сааскын туолбут үтүө-мааны үөрүүлээх күнүгүнэн сүһүөхтээх бэйэбит сүгүрүйэн туран эвэрдэлибит! Өр сыллар усталарыгар оҕо саадын сэбиэссэйинэн эһиэтээнэстээхтик, үлэбэр билиигин-көрүүгүн, кыһамныгы бүтүннүү уурангыны таһаарыылаахтык үлэлээн-хамсаан дыһунан сэргэ махталын ылангыһын үлэһэбит кэмнэргинэн киэн туттабыт, холобур оностобут. Елена Егорова, баҕарабыт эһиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, дьиз кэргэнгэр толору дыһун тосхойдун, оҕолорун, урууларын, минньигэсчээн сиэннэрин таптааларынан угуттанан этэнгэ сылдыгарар!

Алгыспыт үтүөгүтэ, санаабыт саргыта, махталбыт күүһэ олоҕун устата кынат буоллун, араҕаччылыгы туруохтун. Дом!

Үөдэй нэһилиэтин «Чуораанчык» оҕо саадын коллектива, профкома.

“ТУЙМААДА” ХАҤЫАККА – СҮҮЙҮҮЛЭЭХ СУРУТУУ

Кэрэни кэрэхсиир, кэскили түстүүр “ТУЙМААДА” хаһыакка 2014 сыл бастагы анарыгар сурутуу ытыллалар. Сурутуу сүрүн бириһиһэ – 150 тыһыынча солкуобай. Маны сэргэ сыаналаах бириистэр бааллар: улахан ЖК-телевизор, холодильник, аныгы суотабай телефон о.д.а. Алта ыйга толору суруттарбыттар эрэ бириистээх сурутууга кытталлар. Квитанциягытын ыһпаккыт, бэйэбитин кытта илдьэ сылдьабыт (бириис ыларгыгыгар көрдөрөбүт). Редакция сурутааччылар испиһэктэрин, сурутуу түмүктэммитин кэннэ, Россия почтатын Саха сиринээҕи управлениетыттан ылар.

Сурутуу сыаната 6 ыйга манньк: Дьоккусайга уонна киин улустарга – 805 солк. 62 харчы, Бүлүү бөлөх улустарыгар – 928 солк. 62 харчы, хотугу улустарга – 990 солк солк. 30 харчы.

Алтынны 8 күнүттэн 18 күнүгэр диэри «Туймаада» 15% чэп-чэтиилээх сурутуу декадата ытыллалар.

Көхтөөхтүк сурутун, бириистэ сүүйүн! «ТУЙМААДА» редакцията.

ВНИМАНИЕ!

В молодую компанию ООО «ВИК»АРТ» (Немогюнский хлебозавод) в связи с увеличением **требуется** ответственные, непьющие **сотрудники** на следующие вакансии:

Пекарь – зарплата от 15000 до 40000 руб. (можно без опыта работы);

Кондитер – з/п от 15000 до 40000 руб. (можно без опыта работы);

Водитель – з/п от 20000 до 70000 руб. (категория В, С);

Грузчик-разнорабочий – з/п от 10000 до 30000 руб.

Наш адрес: **Хангаласский улус, с. Ой, ул. Софьи Сидоровой, 1 «а»**. Обращаться в отдел кадров по след. номерам: **8-(41144)-40-538, моб. 8(914) 266-5000 до 18 ч. (до конца рабочего дня).** e-mail: **ooovikart2010@mail.ru**

ИЗВЕЩЕНИЕ

В соответствии с ЗК РФ, информируем о предоставлении в аренду земельных участков, по адресу:

Ленский наслег, с. Намцы, ул. Чернышевского, 62, корп.3, площадью 1203 кв. м., под индивидуальное жилищное строительство;

Хамагаттинский наслег, с. Крест-Кытыл, ул. Г.И. Дунаева, 10, площадью 1992 кв. м., по индивидуальному жилищному строительству;

Партизанский наслег, с. Партизан, ул. Шарапова, 1/2, площадью 2500 кв. м., под ЛПХ (приусадебный участок).

Искровский наслег, с. Кюренг-Ат, уч. Ынах-Елбют, 1/2, площадью 2000 кв. м., под ЛПХ (приусадебный участок).

Хомустахский 2-й наслег, с.

БИЛЛЭРИИЛЭР

ЭН, ДЫННЭЭХ САХА БУОЛЛАХХЫНА,

бу быйылтан «Дорообо»-диэмэ, «Үтүө Буол!»-диэ, «Убаастабыллаах»-диэмэ, «Ытыктыктыктыктык»-диэ, «Өлүөнэ»-диэмэ, «Элиэнэ»-диэ, «Баһыбыа»-диэмэ, «Махтал»-диэ, «Доруобай буол»-диэмэ, «Чэгиэн Буол!»-диэ, «Паапа»-диэмэ, «Аҕа»-диэ, «Маама»-диэмэ, «Ийэ»-диэ! «Якут»-диэмэ, «Ийэ кут»-диэ! «Я» уонна «Я»-доржоонтон арааһыс, уруускайды кытары «саха»-диэ! «Эн сахагар ким да кыһаллыбат!»-диэмэн. Саха тылыгар Таһаар кыһаллар, Айыылар ааҕаллар, Айылыа астынар, Иччилэр истэллэр, Омуктар ылыналлар! Саха туһугар кыһаллар кэм кэлибэ.

Журналист, педагог - ХАРЫСХА УОЛА ХАРАТААЛА ХАРАТААЛА.

Хатас, ул. П. Назарова, 3/1, площадью 1500 кв. м., под индивидуальное жилищное строительство.

Хомустахский 2-й наслег, с. Хатас, ул. П. Назарова, 8/1, площадью 1500 кв. м., под индивидуальное жилищное строительство.

Хомустахский 2-й наслег, с. Хатас, ул. Н. Габышева, 2, площадью 1500 кв. м., под индивидуальное жилищное строительство.

Хомустахский 2-й наслег, с. Хатас, ул. Н. Габышева, 4, площадью 1500 кв. м., под индивидуальное жилищное строительство.

За справками обращаться в администрации соответствующих населенных пунктов.

И.о. директора Уваров А.М.

КУЬҮНҮГҮ ПРИЗЫВ

2013 сыл алтынны 1 күнүттэн күһүнгү призыв сафаланар. 18-27 диэри саастаах, аармыйага сулуспалаабатах, запаска бэриллибэтэх уолаттар военкомакка кэлэн повесткаларын ылаахтарын наада. Байыаннай сулуспа биир сыллаах. Икки оҕолоох уолаттар 27-лэрин тулохтарын диэри отсрочка ылаалар. Инбэлиит уолаттар комиссияларын заочно барыахтарын сөп, ол аата төрөспүттэрэ. эбэтэр чугас уруула кинилэр докумуоннарын аҕалан призывной хамыһыһа быраастарыгар көрдөрөн баран быһаары таһааттараллар. ханнык эмит боппуруостаах буоллахтарына военкомакка призывной отделениега кэлэн быһаарсыахтарын сөп, эбэтэр 41-161 төлөпүөнүгэр эрийиэххитин сөп.

СР байыаннай комиссариатын Нам улуһунаағы отдела.

ИДЬУО ИНИТИННЭРЭ

Ааспыт нэдиэлэҕэ 11 киһи араас эчэйи ылбыт. Ол иһиттэн 10 кырбааһынтан, 1 транспорт саахалыгар. Манта 5 оҕо, 4 дьахтар. Нам элиэннэтигэр 6, Партизанна 1, Көбөкөнгө 2,

ДЬАХТАЛМАРЫ, ОҒОЛОРУ КЫРБЫЫЛЛАР

Арбынна 1 киһи. Уоруу Нам сэл. 3, Хамаҕаттаҕа 1 тахсыбыт. 1 Хомустааха биллибэт дьон хатааһыннаах дьизэ түннүгүн алдытан киирбиттэр. Тугу гыммыттар, тугу ылгыттар биллибэт. Бэрэбиэргэ бара турар.

3 суол быһылаана буолбут. Ол курдук халыан сырыылаах биллибэт суоптар Хатырык элиэннэтин Юбилейнай уул. 2 №-дээх дьизитин олбуорун тоҕо көппүт. Аппааныга «Тойота-Корола» дьиз массына (суоппара

Продаем земельный участок 18 соток в районе Дадар с недостроенным домом (1,5 этаж) 50 кв. м. и гаражом 39,2 кв. м. Свет, вода, газ, приусадебные постройки. 1 млн. руб. или вариант обмена на жилье в г. Якутске. Обр. по тел. 89640774457, 89627384435.

биллибэт) «Тойота-Креста» массыналыһын харсыбыт. Нам-Түбэ трассатын 6 км. эмиэ онук массыналар харсыппыттар.

Граф Бизэргэ 5 квартиралаах хаарбах дьизэ умайа сыспыт. Балаҕан ыйын 22 күнүгэр Нам с. Д. уонна У. дьиз ааттаах кыра оҕолор эмтэн сүһүрэн

суһал көмө оһуһуллубут.

Нэдиэлэ устата 22 араас бэрээдэги кэһи, административнай буруйдары оһоруу тахсыбыт. Административнай эһиэтинэскэ 26 киһи тардыллыбыт. 325 транспортнай средство бэрэбиэргэ эмиэмит. 75 боротокул толоруллубут. Ол иһигэр 5 киһи итирик туруктаах массына ыһта сылдьан тутуллубуттар. 12 массына ыстырааптыыр тохтобулга туруоруллубут.

Иһитиннэриин бэлэмнээтэ И. ИВАНОВ

Считать недействительным водительское удостоверение (серия 1412 №341302 от 30.05.2013 г.) на имя Олесова Алексея Леонидовича.

Считать недействительным утерянное свидетельство о регистрации ТС на имя Лукина Сергея Лаврентьевича №65 КО133705.

ГУ УПФ РФ в Намском улусе (районе) РС(Я) в целях повышения пенсионной и социальной грамотности учащихся средних общеобразовательных школ на основании п.2.1.2 Соглашения №196/11 от 19 сентября 2011г. о взаимодействии между отделением пенсионного фонда РФ по РС(Я) и Министерством образования РС(Я) в рамках проведения Всероссийского дня пенсионной грамотности (27 сентября 2011г.) проводит встречу среди учащихся общеобразовательных школ улуса и просит организовать освещение данного мероприятия в местных СМИ.

График проведения Пенсионной грамотности в Намском улусе

№	Место проведения	Дата, время	Ответственный от УПФ	Ответственный ОУ
1	НУТ им. Н.С. Охлопкова	24.09.13г. 16ч.30м.	Петрова Л.И. - начальник ОП-ШВПиОШПЗЛ	Алексеева Е.С. - зам. директора по ВР
2	НСШ№2	25.09.13г. 13ч.05м.	Суздалова С.В. - вед. специалист-эксперт ОПВП и ОПШПЗЛ	Егоров О.Н. - зам. директора по ВР
3	1-Хомустахская средняя школа	25.09.13г.	Корякин Н.А. - специалист ОПВП и ОПШПЗЛ	Стручкова Т.П. - зам. директора по УЧ
4	Хамагаттинская средняя школа	25.09.13г.	Аммосова Ю.С. - специалист	Дьяконов А.М. - директор

И.о. начальника УПФР Е.М. Бурцев



МЕДИЦИНСКАЯ КЛИНИКА

С 23 по 25 сентября 2013 г. в поликлинике с. Намцы платный приём врача УЗИ высшей категории из Якутска на современном УЗИ аппарате экспертного класса с доплером и цветным картированием. УЗИ сердца, сосудов головного мозга, сонных и позвоночных артерий, сосудов нижних конечностей, сосудов почек, органов брюшной полости, малого таза женщин, предстательной железы, щитовидной и молочных желёз.

Предварительная запись по тел: 8-914-220-92-17

МАХТАЛ

Ытыктыктыктык Хатын-арыгытаагы 5-с №-дээх окурук Аппаны, Граф Бизэргэ, искра, кыһыл Дэрэбинэ, Салбан уонна таастаах нэһилиэтин Быыбардааччылары!

Бу дьыл балаҕан ыйын 8 күнүгүнэ быыбарга миигин итэҕэйэн, эрэнэн бэйэбит куоласкытын бирибикит иһин Бар Дьоммор бэйэм аапыттан истин махталбын тириэрдэрбин!

Эһиги туруорууларгыт уонна торумнаабыт үлэлэрим олоххо киирэрин туһугар өйбүн-санаабын уураммын үлэлиэм диин эрэнэрэбин. Чэгиэн туругу, дьизэ кэргэннитигэр или уонна эргиччи ситиһиллэри баҕарабын.

Махталы кытта Альберт Соловьёв.

Өр сылларга биригэ олоһу ылытыгар таптыыр кэргэн, ийэлэрэ, эбээлэрэ

ИВАНОВА
Ольга Алексеевна
ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан Николай Егоровичка, Таняба, Коляба, Саргылаанаба, сиэннэригэр, аймахтарыгар диринг кутурбаммытын тиздэбэит.

Ефимова А.И., Охлопковтар, Находкина О.И., Протодьяконовтар, Волохтар, Алексеевтар, Аргуновтар.

Күндү ийэбит, эбээбит, хос эбээбит, үлэ, тыл ветерана, Горнайтан төрүттээх Таатта улуулун Дьохсоҕон нэһилиэтин олохтоо

ДОРОФЕЕВА
Анна Петровна
үһүн, ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытын бары билэр дьонугар дирингник курутууну туран иһитиннэрэбит.

Уола, кийитэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Үөдэй нэһилиэтин кырдыаас олохтоо, үлэ ветерана, "Нам" совхозка өр сыл үлэһэбит, элбэх оҕо амаар аҕата, элбэх сиэн, хос сиэн таптаалаах эһээтэ

ЯДРЕВ
Иван Иванович
күн сириттэн күрэммитинэн бары оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар диринг кутурбаммытын тиздэбэит.

Үөдэйгээҕи «Чуораанчык» оҕо саадын коллектива.



АЛЬФАКРЕДИТ

Член СРО НП «Кооперативные финансы» г.Москва



КПК «АЛЬФАКРЕДИТ» – лидер России-2013! Золото рейтинга в РФ.

Сберегательные программы:

Наименование программ	Годовая ставка %	Минимальный срок, месяц	Пополнение
«Срочный»*	12	1	-
«Универсальный»	14	3	+
«Пенсионный»	16	3	+
«Перспективный»	18	6	+
«Практичный»	20	9	+
«Годовой»	22	12	+
«Бархатный сезон»**	24	12	+
«Золотая копилка»	26	18	+
Ежемесячный доход***	28	24	-

* Не более 500 000 руб.
** Пайсикам старше 60 лет.
*** Открытие от 150 000 руб., снятие процентов ежемесячно.

Необходимые документы: паспорт гражданина РФ и ИНН.
Надежность вложений гарантируется ФЗ №190 от 24.07.2009 г.
Вступительные взносы – обязательный паевой взнос – 200 рублей (при выходе из кооператива возвращается).
Фонд развития – 300 рублей (при выходе из кооператива не возвращается)

Наши адреса в г. Якутске:
– пр. Ленина 3/1, офис 405, тел. 32-54-62;
– ул. Каландрашвили 29 (остановка «Айхал»), тел. 26-26-39;
– ул. Ойунского 3, оф. 505 (здание «Бизнес Центра»), тел. 26-26-49;

Офисы в улусах:
– Среднеколымск 8 (411-56) 41-5-73, 8-924-765-02-28
– Таатта 8 (411-52) 42-1-91, 8-914-294-14-81
– Олекминск 8 (411-38) 44-1-94 8-924-765-02-29
– Норба 8 (411-34) 2-46-30, 8-924-865-96-65
– Нерюгри 8-924-765-39-77
– Н.Бестях 8 (411-43) 47-4-91, 8-924-368-42-38
– Чурапча 8-924-871-17-88
– Булгуньятах 8-924-861-57-63
– Амга 8-924-592-10-64
– Покровск 8-924-867-45-85
– Намцы 8-924-760-79-10
– Ленск 8-924-597-30-88

Редактор В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛАР:
редакторы солбууааччы — 41496, суругу тиһии, хаһыаты тангы — 41332, бухгалтерия — 41141, факс — 41141, 41496.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральная сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ПШ №ТУ14-0216.**

Сурукка ааккытын-суолугутун, үлэбитин, дьизэбит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияра киирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыһын мэлдьи биир буолбат.**

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложная ул. 4.
E-mail: Namtsy41141@mail.ru; editor@namtsy.sakha.ru

«Энсиэли» хаһыат РИС талылына, таһылына уонна бэчээттир сыһаар бэчээттэннэ.
Аадырыһа: Нам сэл. Заложная ул. №4 Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. Лиис **Көһүл сыананан атыһыланар Индекса — 54889.** Тираһа — 1898 Бэчээккэ илии баттаныһын графига — 12:00 ч. 24.09.2013 с. Бэчээккэ илии баттанна — 11:20 ч. 24.09.2013 с.